

<https://doi.org/10.52326/csd2023.19>

## ANALYSIS OF THE IMPORT OF MILK AND DAIRY PRODUCTS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

### ANALIZA IMPORTULUI DE LAPTE ȘI PRODUSE LACTATE AL REPUBLICII MOLDOVA

Elena Șcerbacov<sup>1</sup>, PhD., Andrei Zbancă<sup>2</sup>, PhD.

<sup>1,2</sup> *Technical University of Moldova, 168 Ștefan cel Mare and Șfant Boulevard, Chisinau, Moldova*

**Abstract.** The purpose of this paper is the analysis of the import of milk and dairy products. To achieve this goal, such methods as analysis, synthesis and comparison were used. The informational base was made up of the analyzes carried out in the field, as well as the statistical data of the NBS. In 2023, the herd of cows in the agricultural enterprises and peasant households increased by 2 times, but the one in households decreased in 2023 compared to previous years. In 2022, the average annual amount of milk milked per cow was only 3478 kg. The objective of the Ministry of Agriculture and Food Industry is that by 2025 there will be approximately 20 thousand cows in farms with a productivity of 8 thousand liters annually. This is due to a project with the World Bank through which 25 million dollars will be accessed in the livestock sector, a fact that will allow the partial abandonment of imports and the creation of new jobs.

A trend of increasing milk production at agricultural enterprises and peasant (farmer) households in 2022 compared to previous years is observed, and in households the amount of cow's milk obtained has decreased during this period. Fewer animals are raised in households, the cause being expensive feed and exhausting work. The population prefers to buy meat, milk and eggs from shops or markets. Since 2015, the value of the import of milk and dairy products, bird eggs and natural honey has registered a continuous increase.

**Keywords:** *farmers, farm, milk, productivity, cows.*

**Rezumat.** Scopul prezentei lucrări constituie analiza importului de lapte și produse lactate. Pentru realizarea acestui scop au fost utilizate așa metode precum analiza, sinteza și comparația. Baza informațională a constituit-o analizele efectuate în domeniu, cât și datele statistice ale BNS. În anul 2023 efectivul de vaci în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești a crescut de 2 ori, însă cel din gospodăriile populației s-a diminuat în anul 2023 față de anii precedenți. În anul 2022 cantitatea medie anuală de lapte muls calculată pe o vacă a constituit doar 3478 kg. Obiectivul Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare este ca până în anul 2025 să fie aproximativ 20 mii de vaci în ferme cu o productivitate de 8 mii de litri anual. Aceasta se datorează unui proiect cu Banca Mondială prin care vor fi accesate 25 milioane dolari în sectorul zootehnic, fapt care va permite renunțarea parțială la import și crearea de noi locuri de muncă.

Se observă o tendință de creștere a producției de lapte la întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) în anul 2022 față de anii precedenți, iar în gospodăriile populației cantitatea de lapte de vacă obținută s-a redus în această perioadă. În gospodăriile populației se cresc mai puține animale, cauza fiind hrana scumpă și munca istovitoare. Populația preferă să cumpere carnea, laptele și ouăle din magazine sau piețe.

Începând cu anul 2015 valoarea importului de lapte și produse lactate, ouă de păsări și miere naturală a înregistrat o creștere continuă.

**Cuvinte cheie:** *fermieri, fermă, lapte, productivitate, vaci.*

## 1. Introducere

Politica Agricolă Comună, considerată una dintre cele mai importante politici ale Comunității Economice Europene, s-a extins la cea mai mare parte din produsele alimentare și a rămas cea mai importantă politică a UE până la jumătatea anilor 90, când a început reforma radicală a acesteia. De altfel, chiar de la început, PAC a fost supusă unor măsuri periodice de reformă.

Obiectivele inițiale ale PAC trebuiau să asigure securitatea alimentară și eliminarea decalajelor dintre țările membre, prin armonizarea avantajelor comparative. În acest scop se aveau în vedere: creșterea competitivității agricole pe calea modernizării tehnice și manageriale pentru creșterea veniturilor agricultorilor și stabilizarea piețelor. Aceste obiective au fost puse în aplicare, treptat, pe măsură ce produsele agricole au fost supuse reglementărilor pieței comune. Garantarea securității aprovizionărilor era un obiectiv politic și strategic definitoriu, legat de stabilizarea piețelor.

*Stabilizarea piețelor urma să se realizeze prin sistemul Organizărilor Comune de Piață pentru principalele produse agricole, pe baza unor mecanisme de prețuri și intervenții specifice, ca și printr-un regim protecționist de schimburi comerciale cu țările terțe [3, pag. 3].*

Piața reprezintă spațiul economic în care au loc tranzacțiile între ofertanți și cumpărători și se formează prețul produselor tranzacționate. Piața agricolă mondială se subscrie pieței mondiale, care, la rândul său, aparține economiei mondiale. Economia mondială reprezintă acel stadiu al schimbului reciproc de activități, când este implicată majoritatea agenților economici de pe glob. Piața mondială este o categorie a economiei mondiale, având un rol important în menținerea echilibrului acesteia. Deși echilibrul este un fenomen asociat, de regulă, economiilor naționale, totuși, tendința spre echilibru se manifestă și la nivel internațional și aici intervine piața, unde echilibrul este rezultatul pe termen lung al oscilațiilor pe care le înregistrează cererea și oferta pentru diferite produse.

Din punct de vedere conceptual, există deosebiri între piața mondială și piața internațională, deși termenii se utilizează, de multe ori, cu același sens. Astfel, din perspectiva marketingului, actele de vânzare-cumpărare ale unui produs se desfășoară atât în interiorul granițelor unei țări, cât și în afara lor, formând piața națională și, respectiv, piața internațională; dacă la dimensiunile pieței internaționale se adaugă dimensiunile piețelor naționale se obține piața mondială [2, pag. 101].

Consumatorii evaluează și compară mărfurile oferite pe piață, în special prin prisma caracteristicilor de calitate ale acestora și a prețului.

O marfă poate prezenta o varietate de caracteristici de calitate. O companie producătoare tinde să aducă unui produs de bază cât mai multe schimbări pentru a crea un model cât mai sofisticat, *caracteristicile mărfii constituind un instrument eficient de diferențiere a acesteia în raport cu produsele concurenților.*

În prezent, ridicarea competitivității mărfurilor pe piață presupune trecerea de la o calitate de conformitate la o *calitate de concepție, respectiv producerea și disponibilizarea unor mărfuri la nivelul cerințelor consumatorilor.*

Marfa contemporană prezintă o **configurație totalizatoare**, care include:

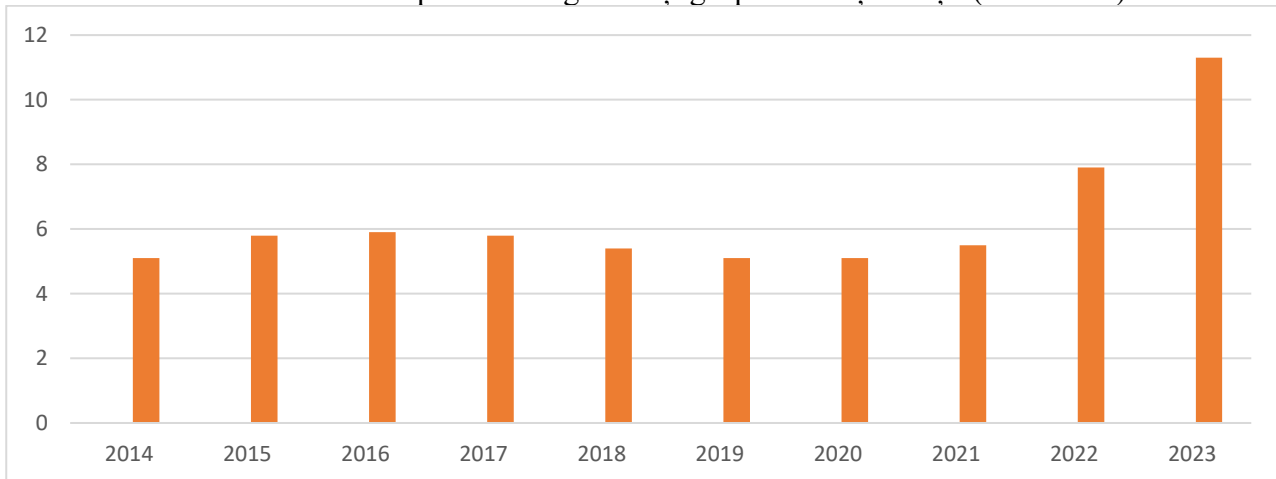
- o *componentă funcțională*- satisface o destinație precisă, corespunde unui scop bine stabilit;
- o *componentă instrumentală*- circulația tehnico-economică a mărfii se bazează pe o logistică tehnică și comercială judicios stabilite;
- o *componentă estetică*- marfa reprezintă un element de mediere între sfera nevoilor și oportunitățile sistemului de producție prin intermediul designului și esteticii sale;
- o *componentă socială*, ce determină un anumit nivel de satisfacție în utilizare și în consum, creează preferințe și fidelizează consumatorul, îi conferă prestigiu în societate și îi asigură un statut social. [1, pag. 31].

## 2. Material și metodă

Analiza efectuată de autor se bazează pe datele Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova. Au fost analizate lucrări ale savanților autohtoni, cât și a celor din străinătate. În procesul de elaborare a prezentei lucrări s-a aplicat metoda de analiză, sinteză și comparație.

### 3. Rezultate și discuții

Efectivul de vaci în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier)



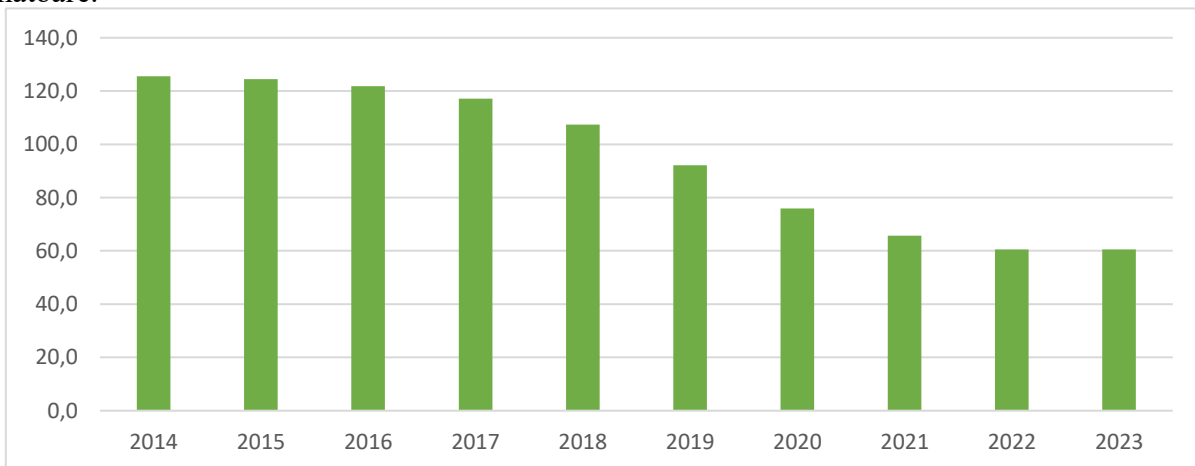
**Figura 1. Efectivul de vaci în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier), mii capete**

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [4]

Din datele graficului de mai sus observăm că numărul de vaci a sporit de 2 ori. În scopul renovării fermelor zootehnice fermierii au posibilitatea de a încasa o compensație în mărime de 50 % din valoarea costului utilajului tehnologic, precum și a materialelor de construcție. Stimularea creșterii de bovine este datorată și faptului că se acordă 7000 de lei per cap de animal pentru vaci din rase specializate pentru producția de lapte și mixte.

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare tinde ca până în anul 2030 să fie construite și reconstruite 100 ferme cu capacitatea de 100 animale.

Numărul șeptelului de vaci înregistrat în gospodăriile populației este prezentat în figura următoare.



**Figura 2. Efectivul de vaci în gospodăriile populației, mii capete**

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [4]

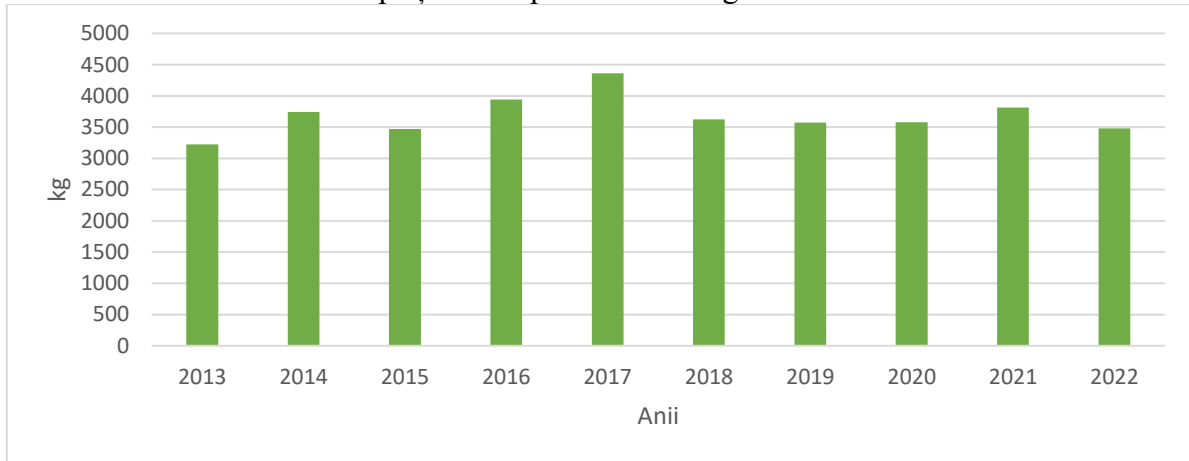
Analizând datele graficului de mai sus putem conchide faptul că numărul șeptelului de vaci a scăzut în anul 2023 comparativ cu anii precedenți. Pe parcursul ultimilor 40 de ani efectivul de bovine s-a redus de 6 ori, cauza fiind seceta, precum și scumpirile la carburanți și energie electrică. Mai mult de 50 % din efectivul de bovine este înregistrat în nordul țării. De asemenea fermierii nu pot accesa resurse financiare deoarece rata dobânzii la credite este foarte ridicată, iar perioada de rambursare este foarte scurtă. Pentru a obține lapte de calitate sunt necesare investiții de circa 2000 euro per vacă, această sumă include construcția și menținerea grajdului, căldură, curățire.

Pentru redresarea situației ar fi necesar ca statul să recompenseze costul motorinei de cel puțin 50 %, să reducă TVA la produsele procurate, dar și să plafoneze rata dobânzii la credite de 4-5 %, actualmente ea fiind în jur de 18 %.

Pentru gospodăriile casnice Ministerul nu a inițiat vre-o măsură de susținere. Statul a elaborat politici în direcția centralizării efectivelor de animale în ferme specializate, pornind de la Gospodării Țărănești care pot întruni un număr de la 5 capete de animale, dar pot fi create și Societați cu Răspundere Limitată și nu doar.

Reducerea efectivului de vite este cauză și de exodul masiv al populației, în special a celei apte de muncă. Lipsa brațelor de muncă calificate, și anume veterinarilor, zootehnicienilor și agronomilor pentru creșterea culturilor furajare, împiedică dezvoltarea acestui sector.

Productivitatea unei vaci pe țară este prezentată în figura ce urmează.

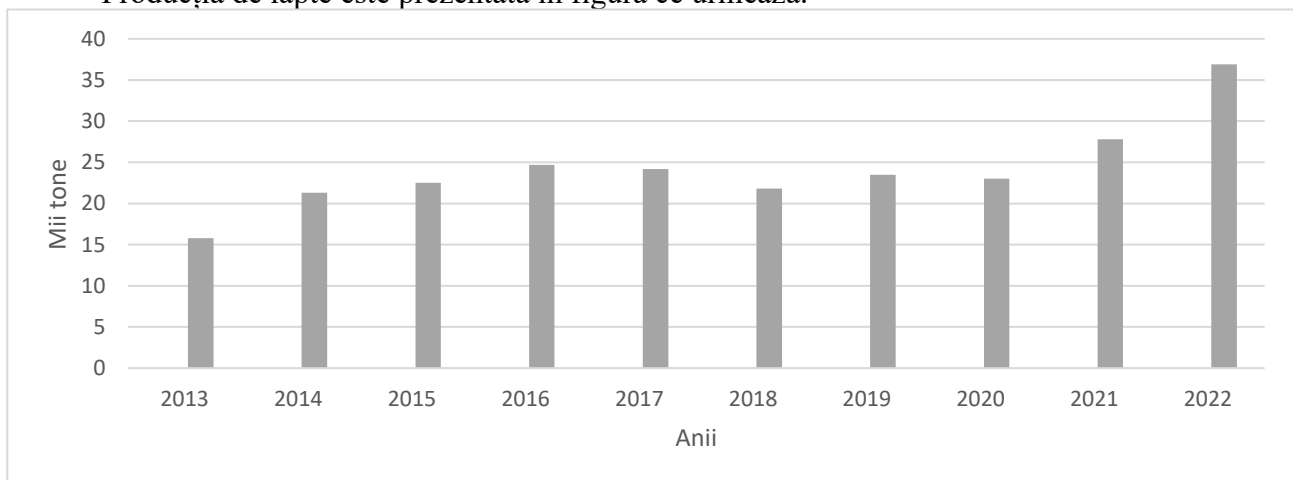


**Figura 3. Cantitatea medie anuală de lapte muls calculată pe o vacă, kg**

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [5]

Cantitatea medie anuală de lapte muls calculată pe o vacă în anul 2022 constituie doar 3478 litri. Obiectivul Ministerului Agriculturii este ca până în anul 2025 să fie aproximativ 20 mii de vaci în ferme cu o productivitate de 8 mii de litri pe an. Aceasta se datorează unui proiect cu Banca Mondială prin care vor fi accesate 25 milioane dolari în sectorul zootehnic. Acesta fapt va permite renunțarea parțială la import și crearea de noi locuri de muncă.

Producția de lapte este prezentată în figura ce urmează.



**Figura 4. Producția de lapte de vacă obținută în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier), mii tone**

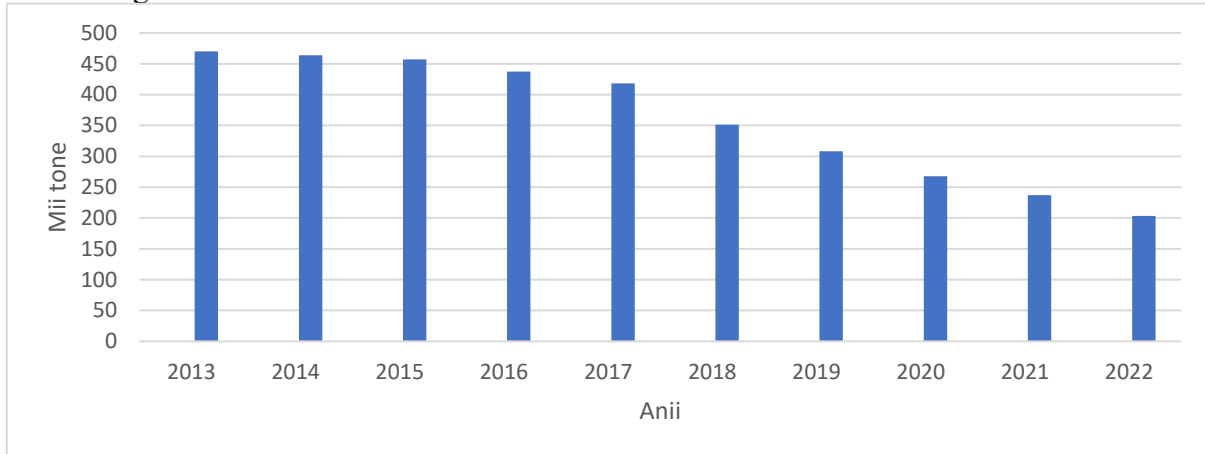
Sursa: elaborat de autor în baza sursei [6]

Datele prezentate denotă o sporire a producției de lapte în anul 2022 față de anii precedenți. Însă producția de lapte în Republica Moldova nu este suficientă din motiv că în ferme se înregistrează

un număr redus de vaci cu o productivitate scăzută. În fiecare an se consumă mai mult de 560 mii tone de lapte, însă se produc circa 230 mii tone. Doar 30 mii de tone de lapte provine din ferme și 200 mii de tone sunt procurate de la persoane fizice.

Surplusul de lapte atât primăvara, cât și vara, precum și insuficiența de lapte din iarnă influențează procesul tehnologic de procesare a laptelui în întreprinderile specializate. Prin urmare întreprinderile deshidratează laptele materie-primă pentru a obține lapte praf utilizat iarna.

Datele cu privire la cantitatea de lapte de vacă obținută în gospodăriile populației se prezintă în următorul grafic.



**Figura 5. Producția de lapte de vacă în gospodăriile populației, mii tone**

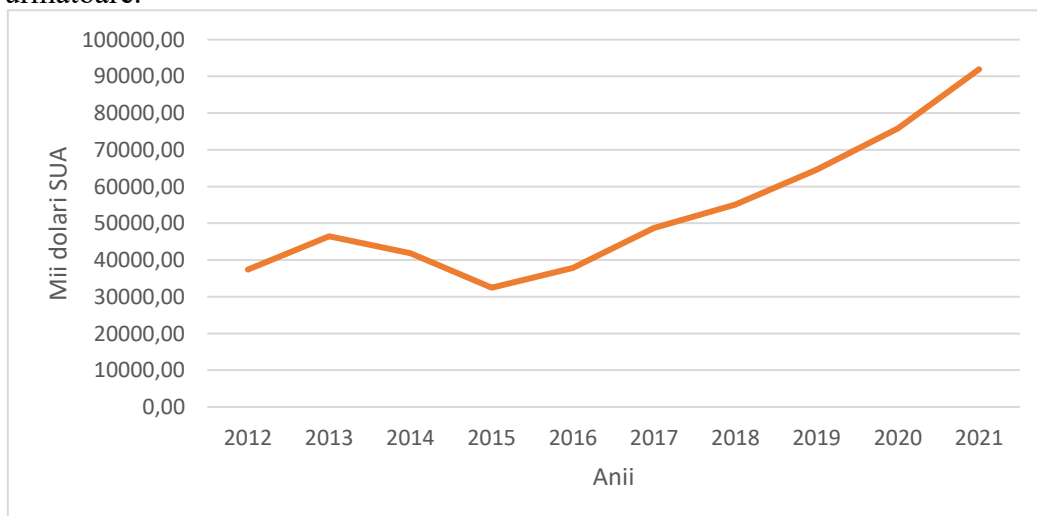
Sursa: elaborat de autor în baza sursei [6]

Cantitatea de lapte de vacă s-a diminuat în anul 2022 comparativ cu anii precedenți. În gospodăriile populației se cresc mai puține animale, cauza fiind hrana scumpă și munca istovitoare. Aceștia preferă să cumpere carnea, laptele și ouăle din magazine sau din piețe. În structura furnizorilor de lapte mai mult de 90 % sunt deținute de fermierii mici care întrețin una sau două vaci, însă fermele cu 30-300 de capete- doar 10 %. Ca rezultat al întreținerii animalelor în gospodăriile casnice din localitățile rurale se poluează aerul și sursele de apă potabilă.

Prețul la produsele lactate s-a majorat în anul 2022 puțin peste 10 %.

De la 1 ianuarie 2023 subvențiile sunt calculate pentru un litru de lapte livrat în baza facturilor.

Valoarea importului de lapte și produse lactate; ouă de pasari; miere naturală este prezentat în figura următoare.



**Figura 6. Importul de lapte și produse lactate; ouă de pasari; miere natural, mii dolari SUA**

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [7]

Analizând datele figurii de mai sus observăm o tendință de creștere a mărimii importului de lapte și produse lactate, ouă de păsări și miere naturală începând cu anul 2015 și pînă în anul 2021,

aceasta majorându-se în anul 2021 față de anul 2015 cu 59463,72 mii dolari SUA sau de 2,83 ori în mărime relativă.

În structura produselor lactate importate predomină cașcavalurile, înghețata și untul. Această situație poate fi argumentată prin faptul că în țară nu dispunem de suficientă materie primă pentru a produce aceste produse. Pentru a produce un kg de unt esne necesar de a utiliza 24 litri de lapte. Necesarul de unt în țară este de 6 mii tone, iar producerea este de doar 3 mii tone.

La etapa actuală în țară sunt aproximativ 220 ferme de vaci cu un efectiv de circa 14000 de vaci. În vederea asigurării necesităților consumatorilor este necesar de a produce o cantitate de aproximativ 520-530 de mii de tone de lapte pe an. În gospodăriile populației este obținută aproximativ 80 % din materia primă, iar restul 20 % este produsă în fermele specializate, acolo unde este necesar un control riguros al Agenției Naționale de Siguranță a Alimentelor, precum și a altor instituții de stat. Pentru a acoperi deficitul de lapte care constituie 40 %, se recurge la import. Republica Moldova importă lapte în vrac, precum și materie primă sub formă de lapte-praf, unt și produse din lapte gata pentru consum cum ar fi: lapte ambalat, smântână, cașcavaluri, brânză, iaurturi. Principalele țări de unde se importă produse lactate sunt Ucraina, România, Germania, Olanda, Belarus, Croația, Danemarca, Franța, Austria, Belgia.

O mare parte din întreprinderile de stat, cu ajutorul Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural, au fost modernizate, reconstruite, dotate cu utilaj tehnologic nou, completate cu șeptel de animale de import cu o productivitate înaltă.

Gospodăriile țărănești care sunt principalii furnizori de lapte sunt de părerea că nu este profitabil de a ține animale, motiv pentru care acestea sunt trimise la abator.

În sectorul producției de lapte predomină gospodăriile care produc în mare parte pentru a satisface propriul consum, iar surplusul de lapte a acestora este comercializat la centrele de colectare sau în piețele agroalimentare din țară.

Este necesar de a aplica tehnologii moderne și cunoștințe în domeniul selecției și hranei pentru animale. În țară sunt peste 20 ferme de prăsilă care sunt autorizate de către Ministerul Agriculturii.

Laptele-materie primă este achiziționat de către procesatorii atât de la persoanele fizice, cât și de la fermele autorizate. Așa produse lactate precum laptele, chefirul, smântâna și brânza proaspătă sunt asigurate populației, pe când cașcavalurile, laptele UHT, sunt importate din Ucraina, Belarus, România, Polonia, Ungaria. Din cauza războiului din Ucraina a scăzut importul din Ucraina și a crescut importul din România.

S-au micșorat foarte mult și suprafețele de pășunat în țară. Din cauza secetei multe iazuri au fost deshidratate. Marii fermieri cumpără suprafețele de pășuni pe care ulterior le transformă în teren arabil.

În cazul stimulării investițiilor de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare se va crea posibilitatea de apariție a fermelor de vaci amplasate în afara localităților. Ca rezultat va spori productivitatea vacilor și va crește competitivitatea produselor pe piața autohtonă și pe cea externă.

Pentru a obține profitabilitate este necesar de a digitaliza fermele, de a diversifica baza furajeră, de a accesa resurse financiare ieftine și de a renova pășunile.

### **Concluzii**

În ultimii 40 de ani șeptelul de bovine s-a micșorat de 6 ori. Printre cauze se evidențiază secetele frecvente, creșterea prețurilor la carburanți, energie electrică, dar și ratele înalte la dobânzi la credite. În scopul revitalizării acestui sector statul ar trebui să subvenționeze acciza la motorina achiziționată de către întreprinderile agricole mari de minimum 50 %, iar rata dobânzii la creditele accesate să nu fie mai mare de 4-5 %. Alte cauze care au distrus sectorul zootehnic este plecarea în masă a populației apte de muncă, numărul redus de veterinari și agronomi.

Necesarul anual de lapte în țară este de 560 mii tone, însă cantitatea de lapte produsă este de doar 230 mii litri. Fermele au o capacitate de producere de 30 mii tone, iar 200 mii tone provin de la persoanele fizice. Astfel efectivul de bovine trebuie suplinit cu circa 5 mii capete.

În perioada de primăvară și vară, excesul de lapte este deshidratat de către întreprinderile de procesare în vederea obținerii laptelui praf necesar în lunile de iarnă, când se atestă deficit.

Furajele scumpe și munca grea îi determină pe membrii gospodăriilor casnice să reducă numărul animalelor întreținute, aceștea obișnuind să le procure din magazinele sau piețele din regiune. Laptele în proporție de 90 % provine de la fermierii mici și doar 10 % - din exploatații. Acest raport trebuie să fie invers, adică 90 % din materia primă să provină din exploatații deoarece în cadrul acestora pot fi îndeplinite condițiile sanitare și asigurată calitatea conforma standardelor și doar 10 % să fie achiziționată de la fermierii mici.

Exploatațiile obțin un preț per litru comercializat fermelor de procesare de 8,5 lei dacă cantitatea vândută este de la 2 la 5 tone cu procentul de grăsime de 3,5 %, însă prețul laptelui care este vândut la punctele de colectare de către gospodăriile casnice este de 5,4 lei pentru un litru, fiind apoi comercializat întreprinderilor de procesare la un preț de 7 lei.

Valoarea cantității importate de lapte și produse lactate, ouă de păsări și miere naturală în perioada 2015-2021 s-a majorat semnificativ. O pondere majoră în structura importului de produse lactate o dețin cașcavalurile, înghețata și untul. Republica Moldova înregistrează un deficit de lapte de circa 40 %. Pentru acoperirea acestui deficit se importă lapte în vrac, lapte praf, unt și alte produse lactate. Țările principale de unde se importă aceste produse sunt Ucraina, România și Belarus.

### Referințe:

1. BOBE Magdalena, POPESCU Dorin Vicențiu. Mărfuri alimentare. Implicații operaționale în business. Edit. ASE, București, 2015, 336 pag. ISBN 978-606-505-884-2
2. ION, Raluca Andreea. Securitate și siguranță alimentară. Colecția Economie Agrară. Edit. ASE, București, 2017, 176 pag. ISBN 978-606-34-0160-2
3. ZAHIU Letiția coordonator. *Politici și piețe agricole: Reformă și integrare europeană*. Edit. CERES, București, 2005, 655 pag. ISBN 973-40-0676-2
4. efectivul de vaci  
[https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica\\_\\_16%20AGR\\_\\_AGR030/AGR030100.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774](https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica__16%20AGR__AGR030/AGR030100.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774)
5. productivitatea unei vaci  
[https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica\\_\\_16%20AGR\\_\\_AGR030/AGR030500reg.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774](https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica__16%20AGR__AGR030/AGR030500reg.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774)
6. producția de lapte de vacă  
[https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica\\_\\_16%20AGR\\_\\_AGR030/AGR030200.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774](https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica__16%20AGR__AGR030/AGR030200.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774)
7. importul  
[https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica\\_\\_21%20EXT\\_\\_EXT010\\_\\_serii%20anuale/EXT010400.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774](https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica__21%20EXT__EXT010__serii%20anuale/EXT010400.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774)
8. <https://www.mold-street.com/?go=news&n=12108>
9. <https://agromedia.md/noutati/agricultura-in-moldova/r-moldova-produce-doar-60-din-laptele-pe-care-il-consuma>
10. <https://gazetadechisinau.md/2023/03/15/in-r-moldova-sectorul-de-producere-a-laptelui-ca-materie-prima-pentru-produsele-din-lapte-trece-printr-o-criza-accentuata-producerea-laptelui-per-total-pe-republica-este-asigurata-doar/>
11. [https://invest.gov.md/attached\\_files/2021/03/29//Studiul%20poten%C8%9Bialului%20de%20dezvoltare%20a%20pietei.pdf](https://invest.gov.md/attached_files/2021/03/29//Studiul%20poten%C8%9Bialului%20de%20dezvoltare%20a%20pietei.pdf)